

فرصتی برای اصلاح

آخرین تجربه با ارزشیابی توصیفی

■ مرگان شریفی نژاد*

معاون پایه دوم دبستان دخترانه ناحیه ۲

کاری نمی توانستم انجام دهم. وقتی زمزمه های ارزشیابی کیفی توصیفی را شنیدم، خیلی خوشحال شدم که می توانم تجربه های بهتری را در کنار بچه ها داشته باشم.

داستان من با ارزشیابی توصیفی تازه آغاز شده بود. بعد از گذراندن مهرماه، در ماه آبان بود که با اولین چالش روبه رو شدم. در ماه های نخست، من معلم در مورد یادگیری دانش آموزان و وضعیت آن ها سردرگم شده بودم. البته که طی ارزشیابی تکوینی، در حین یادگیری،

مرگان

شریفی نژاد سال

۱۳۷۲ وارد تربیت معلم

و در سال ۱۳۷۳ برای

ادامه مسیر وارد دانشگاه آزاد

شد، و سپس تجربه آموزی را از سال

۱۳۷۶ تا ۱۴۰۲ (بازنشستگی) در مجموعه

جواد الائمه (ع) سپری کرد. در این مدت،

۲۲ سال به عنوان معلم با دانش آموزان پایه دوم

ابتدایی مشغول یادگیری بود و یک سال به عنوان

معاون آموزشی با دانش آموزان پایه اول ابتدایی و سه سال

هم به عنوان معاون آموزشی با دانش آموزان پایه دوم گذراند.

در همین حین در سال های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ روانشناسی تربیتی را در

دانشگاه شهید بهشتی دنبال کرد و از سال ۱۳۹۸ تا کنون مشغول

آموزش در مقطع دکترای تخصصی در زمینه روانشناسی تربیتی

است.

این روزها خاطرات دوری برایم تداعی می شوند که گاه حسی ناخوشایند را در من زنده می کنند. کلاس اولم را به یاد می آورم که به سبب اشتباهی کوچک، از گرفتن نمره بیست محروم شده بودم و تمام تلاش هایم برای ردیف کردن ده نمره بیست پشت سرهم در دفتر املایم بی ثمر شده بود.

آن روزها چه احساس بدی را تجربه می کردم!

کارنامه سال دوم ابتدایی را هم که گرفتم، چنین احساس ناخوشایندی وجودم را فرا گرفته بود. وقتی فهمیدم معدل ۱۹/۹۸ شده است، در حالی که معنایی از این معدل درک نمی کردم، تا چند روز اندوهگین بودم.

به نظرم این قسم خاطرات، با شدت بیشتر یا کمتر، جزء مشترک دوران تحصیل همه ماست که با ارزشیابی کمی قضاوت می شدیم. همین خاطرات ماندگار در ذهنم سبب شده بود تا با فشارهای روانی ای که بر دانش آموزانم در زمان برگزاری امتحانات وارد می شد، به خوبی آشنا باشم. طی یازده سال معلمی ام که با ارزشیابی کمی دانش آموزان را می سنجیدم، بدترین روزهای سال تحصیلی برایم روزهای امتحان، نمره دهی و تنظیم کارنامه بود؛ چون هر قدر در طول سال سعی می کردم به شیوه های گوناگون از میزان استرسی که در هنگام گفتن املا یا گرفتن آزمون های کتبی و پرسیدن های کلاسی به دانش آموزان وارد می شد، بکاهم، در پایان سال، قوانین این نوع از ارزشیابی راه را بر هرگونه انعطافی در مورد اشتباهات حتی جزئی دانش آموزان در برگه هایی که بایگانی می شد، می بست و من شاهد بودم که بسیاری از دانش آموزانم هم، همچون خودم، به سبب اشتباهی جزئی در برگه امتحانی پایان سال با از دست دادن نتیجه همه تلاش های طول سالشان با خاطره ای بد از این سال تحصیلی جدا می شدند و این برای من که حال خوب بچه ها برایم اهمیت داشت، زجرآور بود. متأسفانه در این موقعیت هیچ

معیار عملکرد دانش آموزان	ف	ن	ک	ب	خ	ب	ف	ن	ک	ب	خ
کامل	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
اشتباه	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ناقص	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع و تعریف تقریبی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
تفریق جدول	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع جدول	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
کشیدن ساعت	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ساعت خواندن	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
مسئله	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
مسئله نویسی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع و تفریق	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
تفریق گسترده (از معکوس)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع گسترده (از معکوس)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
دوقلو	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع ده تایی ها	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
به ده رساندن	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
عدد نویسی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
تقریبی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
عدد نویسی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
کد دانش آموزان	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

تصویر ۱

شرح هر سطر از این جدول بدین گونه است: خانه بدون خط نشان دهنده پاسخ درست دانش آموز به آن سؤال است. خانه با یک خط مورب نشان دهنده پاسخ ناقص دانش آموز است. خانه با ضربدر نشان دهنده پاسخ کاملاً اشتباه یا بی پاسخ ماندن است. شماره هر سؤال داخل هر خانه و مفهوم مربوط به آن در بالای ستون نوشته شده است.

مقیاس‌های موردنظر در ارزشیابی توصیفی، وضعیت پیشرفت دانش‌آموز را به‌تنهایی به والدینش نشان دهد. خط شاخص در این نمودار نصف تعداد سؤالات بود و اطلاعاتی که من از روی جدول‌های خودم به دست می‌آوردم، وضعیت دانش‌آموز را روی نمودار مشخص می‌کرد. این نمودار در پایان یک نیم‌سال تحصیلی برای هر دانش‌آموز به‌طور مجزا تهیه می‌شد و در اختیار والدین قرار می‌گرفت.

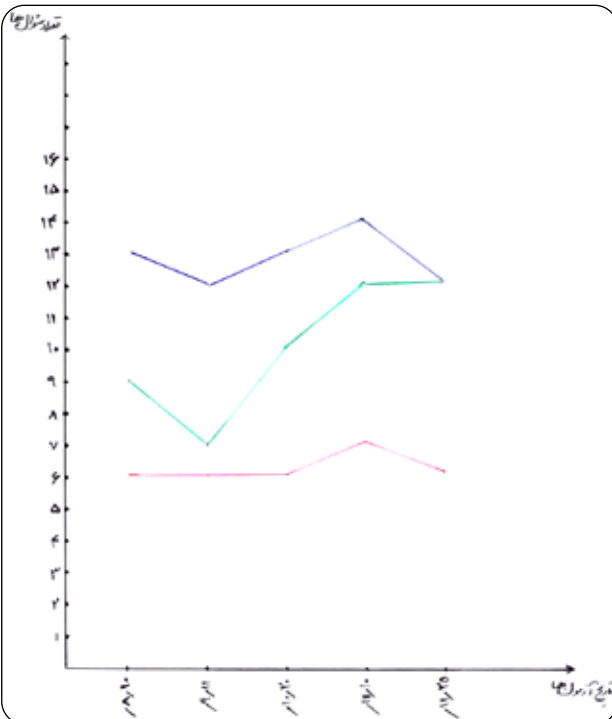
خوشبختانه این نمودار برای فاصله‌گرفتن والدین از ارزشیابی کمی و پذیرفتن ارزشیابی توصیفی خیلی مفید بود. وقتی که خیال والدین از وضعیت تحصیلی فرزندانشان راحت شد، زمزمه‌های گلیزه در مورد بی‌تفاوتی دانش‌آموزان و نداشتن انگیزه برای تلاش بیشتر در آن‌ها شنیده شد. البته خود من هم این معضل را متوجه شده بودم. حالا در موقعیتی بودیم که من معلم از وضعیت یادگیری دانش‌آموزان باخبر بودم، والدین هم با نمودار خطی در جریان این وضعیت قرار می‌گرفتند؛ اما خود دانش‌آموز چیزی نمی‌دانست و به همین دلیل تلاشی هم برای تغییر وضعیتش نداشت و هیچ مسئولیتی هم در خود احساس نمی‌کرد. توضیح نمودار خطی یا جدول من برای دانش‌آموز

مقیاس عملکرد دانش‌آموز											
تکرار	خیلی ضعیف	ضعیف	متوسط	خوب	خیلی خوب	تکرار	خیلی ضعیف	ضعیف	متوسط	خوب	خیلی خوب
کتاب											
اشتباه											
ناقص											
جمع و تفریق کتبی											
تفریق جدول											
جمع جدول											
گشتل ساعت											
ساعت خواندن											
مسئله											
مسئله نوبسی											
جمع و تفریق											
تفریق کسر در جدول											
جمع کسر در جدول											
دو رقمی											
جمع ده تایی‌ها											
به ده رساندن											
عدد نوبسی											
نوبسی											
عدد نوبسی											
کتاب دانش‌آموز											

تصویر ۲

کامل کردن این جدول در موقعیت‌های گوناگون و در درس‌های متعدد به من کمک می‌کرد، بدون نیاز به نمره‌دهی به دانش‌آموزان، شناخت عمیقی از یادگیری آن‌ها و اشکالاتشان داشته باشم و برای رفع آن اشکالات برنامه‌ریزی کنم. همین‌طور از میزان توفیق خودم در تدریس یک مفهوم خاص مطلع شوم و در صورت وجود مشکل، در پاسخ‌دهی بیش از نیمی از دانش‌آموزان به یک مفهوم، برای بهبود تدریس در آن مفهوم تلاش کنم. تکرار این جدول در هر آزمون، بعد از دو یا سه بار، پیشرفت هر دانش‌آموز را در مقایسه با خودش به من نشان می‌داد.

ضمن دفاع از ارزشیابی توصیفی، برای حل این مسئله و آگاهی والدین از وضعیت تحصیلی فرزندشان که آن را حق آن‌ها می‌دانستم، نموداری خطی طراحی کردم که با استفاده از

تصویر ۳

در این نمودار، هر خط بیانگر مفهومی است:
- خط آبی نشان‌دهنده کل سؤال‌های این پنج آزمون است.
- خط قرمز نیمی از سؤالات را نشان می‌دهد که در مقیاس ارزشیابی توصیفی شاخص تعیین‌کننده‌ای است.
- خط سبز عملکرد دانش‌آموز را در این آزمون‌ها نشان می‌دهد.

من شاهد بودم که بسیاری از دانش‌آموزانم هم، همچون خودم، به سبب اشتباهی جزئی در برگه امتحانی پایان سال با از دست دادن نتیجه همه تلاش‌های طول سالشان با خاطره‌ای بد از این سال تحصیلی جدا می‌شدند و این برای من که حال خوب بچه‌ها برایم اهمیت داشت، زجرآور بود.

دانش‌آموزان را واپایش (کنترل) و برایشان رفع اشکال می‌کردم و به‌صورت کلاسی از آن‌ها درس می‌پرسیدم، اما در برگه‌های آزمون نمی‌توانستم اشکالاتشان را در خاطر خود نگه دارم و بدانم کدام دانش‌آموز نیاز به توجه بیشتر در موضوعات خاص دارد. برای حل این چالش از جدولی استفاده کردم که در بالای جدول مفاهیمی که از بچه‌ها می‌پرسیدم (کتبی-شفاهی) نوشته می‌شد. روبه‌روی اسم هر دانش‌آموز علامت‌هایی قرار می‌دادم که نشان می‌داد او این مفهوم را کاملاً فرا گرفته یا ناقص فرا گرفته یا اصلاً فرا نگرفته است (تصویر شماره ۱).

سطرهای این جدول به من نشان می‌داد که وضعیت هر دانش‌آموز در یادگیری و پاسخگویی به سؤالات یک آزمون در مفاهیم گوناگون چگونه است (منظور از آزمون انواع ابزار سنجش مثل پرسش‌های کتبی، شفاهی، داخل کلاسی و خارج از آن و برخی تکالیف است). ستون‌های این جدول نیز حاکی از این واقعیت بود که من تا چه میزان در تدریس یک مفهوم به دانش‌آموزان موفق عمل کرده‌ام.

با پشت سر گذاشتن چالش اول با دومین چالش روبه‌رو شدم و آن وقتی پدیدار شد که والدین از وضعیت مهمی که در مورد میزان یادگیری فرزندشان داشتند، گله‌مند بودند و شکایت خود را با من مطرح می‌کردند.

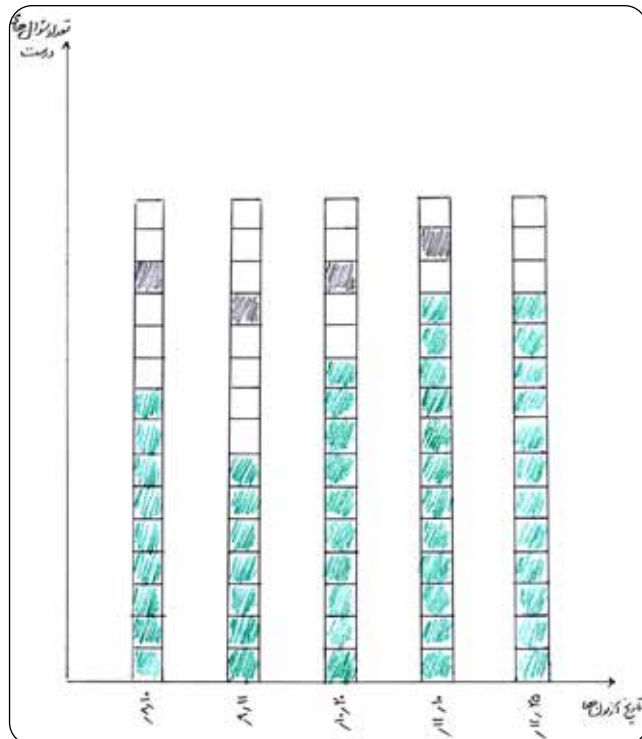
به اینکه در کتاب ریاضی دوم هم نمودار ستونی به بچه‌ها آموزش داده می‌شود، برای اطلاع دادن میزان تلاششان به آن‌ها از نمودار ستونی استفاده کردم.

با این روش بچه‌ها از وضعیت عملکرد خود مطلع شدند، اما تأثیر چندانی در تغییر عملکرد آن‌ها نداشت؛ چراکه آن‌ها فقط با کمک نمودار ستونی از تعداد سؤالات درست یا نادرست خود باخبر می‌شدند و از نوع مشکل و دلیل آن چیزی نمی‌دانستند؛ به عبارتی این نمودار به آن‌ها در ارزیابی خود خیلی کمک نمی‌کرد. این مطلب زمانی بیشتر برآیم به اثبات رسید که متوجه شدم بچه‌ها وقتی با برگه (فرم) خودارزیابی روبه‌رو می‌شوند، معمولاً سردرگم هستند و نمی‌دانند چه باید بنویسند. خودارزیابی یکی از وجوه بسیار مهم و تأثیرگذار در ارزشیابی توصیفی است که به صورت برگه‌ای در پوشه کار قرار می‌گیرد و هر سه ماه یک بار خود دانش‌آموزان را تکمیل می‌کند.

بعد از حل چالش‌های قبلی، درگیر این موضوع شدم که چگونه از طریق خودارزیابی می‌توانم به رشد مهارت‌های فراشناختی دانش‌آموزان و تغییر و اصلاح عملکرد آن‌ها از این طریق اقدام کنم؟

در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ بود که با طراحی برگه‌های خودسنجی، ارزیابی از

و اصلاً نمی‌خواستم به شیوه‌های معمول ایجاد انگیزه در گذشته متوسل شوم؛ شیوه‌هایی مثل متمایز کردن بعضی دانش‌آموزان یا ایجاد ترس از تنبیه یا ترس از نمره که برخی والدین آن راهی برای ایجاد انگیزه در فرزندشان می‌دانستند.

تصویر ۴

در این نمودار هر ستون مربوط به عملکرد دانش‌آموز در یک آزمون است. خانه‌های سبز رنگ نشان دهنده پاسخ‌های درست اوست و خانه‌های سیاه رنگ تعداد سؤال‌ها را در آن آزمون مشخص می‌کند. همان‌طور که قبلاً هم در متن اشاره کردم، در ارزشیابی توصیفی تعداد سؤال‌های درست دانش‌آموز ملاک ارزیابی از عملکرد اوست. این برگه به جای نمودار خطی که قبلاً متذکر شدم، در اختیار دانش‌آموز و والدین قرار می‌گرفت تا هر دو از عملکرد او در پنج آزمون متوالی مطلع شوند.

هشت ساله کاری آسان و درک‌شدنی نبود. حالا دغدغه من ایجاد انگیزه تلاش برای پیشرفت در دانش‌آموزان بود و اصلاً نمی‌خواستم به شیوه‌های معمول ایجاد انگیزه در گذشته متوسل شوم؛

شیوه‌هایی مثل متمایز کردن بعضی دانش‌آموزان یا ایجاد ترس از تنبیه یا ترس از نمره که برخی والدین آن راهی برای ایجاد انگیزه در فرزندشان می‌دانستند، برای حل این چالش، اولین اقدام را مطلع کردن بچه‌ها از وضعیت عملکردشان و نسبت دادن این وضعیت به میزان تلاششان در نظر گرفتم. به همین منظور با توجه

انجام این کار زمان زیادی از من می‌گرفت، چون تک‌تک دانش‌آموزان را با یکی از والدینشان دعوت می‌کردم و هر دو در حضور معلم به بررسی سؤال‌ها و کامل کردن برگه خودسنجی می‌پرداختند؛ اما بازخورد خوبی که از والدین می‌گرفتم و پیشرفتی که در تلاش دانش‌آموزان برای یادگیری می‌دیدم، این همه وقت‌گذاری را برایم ارزشمند می‌کرد.

مجمع آموزش حضرت جوادالائمه (ع)
موسسه تخصصی فرهنگ نور اول
کلاس دوم

نام و نام خانوادگی: _____
ریاضی

طبق راهنما هر خانه را علامت بزنید

ردیف	سؤال	درست	نادرست	مجموع	نمره و درصد	ملاحظات
۱	۱					
	۲					
	۳					
	۴					
	۵					
	۶					
	۷					
	۸					
	۹					
	۱۰					

در زمان‌هایی:

- آرمین به خودم خوب پاسخ دادم.
- بهتر است تلاش بیشتری داشته باشم.
- بهتر است خودم سؤالها را تمرین کنم.
- بهتر است وقتی سؤال را منوجه نمی‌شوم آن را دوباره بخوانم.
- بهتر است برای اینکه سؤال را بهتر حل کنم آن را برای خودم توضیح دهم.
- بهتر است در کلاس بیشتر به درس توجه کنم.

توضیح و نمره خودم: _____
توضیح و نمره به من: _____

تصویر ۵

در این برگه خودسنجی ابتدا دانش‌آموز بر اساس عملکرد خودش در پاسخ به سؤال‌ها و راهنمایی که در سمت چپ بالای صفحه آمده است، جدول را کامل می‌کند. سپس با توجه به جدول و مشورت با والدین یا معلم جمله‌ای را انتخاب می‌کند که باعث عملکرد بهترش می‌شود. در ادامه باز هم با کمک جدول کامل شده مفاهیمی را که نیاز به تمرین دارد، یادداشت می‌کند. در پایان بازخوردی به خود می‌دهد و از یکی از والدین هم می‌خواهد تا به او بازخوردی بدهند.

بازخورد درست یا نادرست آموزگار روبه‌رو می‌شدند و سپس پاسخ درست سؤال‌ها در اختیارشان قرار می‌گرفت تا با مقایسه پاسخ خود با پاسخ درست، متوجه اشکالات خود شوند و یادگیری در همان لحظه ترمیم و تکمیل شود. متأسفانه چون این شیوه در موقعیت کرونا و به صورت غیرحضوری انجام می‌شد، از نتیجه‌های آن نمی‌توان چندان مطمئن بود.

در سال‌های اخیر به سبب مطالعه کتاب‌های گوناگون در زمینه ارزشیابی، با شیوه‌های جدید تری از ارزشیابی روبه‌رو شده‌ام. دکتر محرم آقازاده در ترجمه کتاب روش‌های نوین ارزشیابی در دوره ابتدایی از ارزشیابی همه‌جانبه صحبت می‌کند و همه‌جانبه بودن را به معنای تلفیق سه شیوه «ارزشیابی

از یادگیری»، «ارزشیابی برای یادگیری» و «ارزشیابی به مثابه یادگیری» می‌داند. ارزشیابی از یادگیری که شیوه معمول ما در همه انواع آزمون‌هاست، ارزشیابی برای یادگیری یا در خدمت یادگیری هم در ارزشیابی تکوینی که در حین یادگیری یا بررسی و رفع اشکال تک‌تک دانش‌آموزان موقع تدریس یک مفهوم صورت می‌گیرد، دیده می‌شود؛ اما ارزشیابی به مثابه یادگیری شیوه جدیدی بود که مصداقی برایش در کلاس نداشتم. البته تجربه درست‌کردن روزنامه دیواری در گروه‌های کوچک از مفاهیم یک فصل علوم را به عنوان ارزشیابی از درس علوم قبلاً انجام داده بودم که تا حدودی می‌تواند نمونه‌ای از این شیوه باشد؛ اما ذهنم دیگر یافتن راهی برای اجرای این شیوه در کلاس بود. در پایان سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ که فرصتی برایم فراهم شد تا دوباره با بچه‌ها به مدت یک ماه و نیم در کلاس همراه باشم، سعی کردم راهی برای تحقق این شیوه ارزشیابی بیابم.

برای این منظور در بعضی از روزها بدون اطلاع قبلی والدین، در یک محیط آرام و بدون استرس، از بچه‌ها می‌خواستم به سؤالات یک درس پاسخ دهند. هر بار هم بر این مطلب تأکید می‌کردم که هدفم فهمیدن اشکالات آن‌هاست تا بتوانم برای رفع آن اشکالات آن‌ها را کمک کنم. بعد از ارزشیابی، برگه‌ها را جمع‌آوری و سؤال‌ها را تصحیح می‌کردم. برای تصحیح نیز، بدون نوشتن هیچ‌گونه توضیحی، فقط از علامت درست یا نادرست کمک می‌گرفتم.

پس از طی این روند، در جلسه‌ای که با والدین داشتم، با آن‌ها در مورد اهمیت دادن فرصت اشتباه به دانش‌آموزان و همچنین دادن فرصت اصلاح و جبران آن، به منظور کاهش اضطراب و استرس در آن‌ها، صحبت کردم. فردای روز انجمن از بچه‌ها خواستم سؤالاتی را که اشتباه داشتند و در تصحیح اولیه مشخص شده بود، مطالعه کنند و

پاسخ درست را بیابند و در کنار پاسخ قبلی خود (پاسخ اشتباه) با رنگ دیگر بنویسند تا مطمئن شوم پاسخ درست را فهمیده‌اند و اشتباه خود را اصلاح کرده‌اند. وقتی برگه‌ها را با اصلاح مجدد به من بازگرداندند، دوباره پاسخ‌ها را تصحیح کردم و به بچه‌ها بازخورد دادم. با اینکه فقط در دو دوره توانستم این

شیوه را به کار گیرم، اما نتیجه آن را در کاهش نگرانی دانش‌آموزان و والدینشان، همین‌طور درک اهمیت یادگیری و تبدیل ارزشیابی به فرصتی برای یادگیری بهتر مثمرتر دیدم؛ چراکه بعضی از دانش‌آموزان اشکالاتی را که نتوانسته بودند در منزل اصلاح کنند، از من می‌پرسیدند و حتی در رنگ‌های تفریح اصرار می‌کردند که یادگیری آن مفهوم داشتند. این موضوع تداعی‌کننده مفهوم کفایت و شایستگی تحصیلی بود که قبلاً در کتاب هر دانش‌آموز می‌تواند موفق شود خوانده بودم. تلاش آن‌ها برای یادگیری بهتر و بیشتر برایم دیدنی و دلپذیر بود. نکته شایان توجه دیگر کاهش رونویسی از برگه دیگری در هنگام اجرای این شیوه، به خصوص برای بار دوم، بود. امیدوارم که تجربه‌های زیسته من پیرامون ارزشیابی توصیفی در طی این چهارده سال برایتان مفید بوده باشد. در صورتی که تمایل داشتید و تجربه آخرم را در کلاستان اجرا کردید، خوشحال خواهیم شد نتایج را از نگاه خودتان با من در میان بگذارید. □

در جلسه‌ای که با والدین داشتم، با آن‌ها در مورد اهمیت دادن فرصت اشتباه به دانش‌آموزان و همچنین دادن فرصت اصلاح و جبران آن، به منظور کاهش اضطراب و استرس در آن‌ها، صحبت کردم.

عملکرد دانش‌آموز را به خودش واگذار کردم، طوری که دانش‌آموز با نگاهی دقیق‌تر به عملکردش، در پاسخ به سؤال‌ها، وضعیت خود را با علامت‌هایی مشخص می‌کرد و از بین بازخوردهایی که در ادامه قرار گرفته بود، برای رفع اشکالاتش راه‌هایی پیدا می‌کرد.

سپس به خودش هم بازخورد می‌داد. انجام این کار زمان زیادی از من می‌گرفت، چون تک‌تک دانش‌آموزان را با یکی از والدینشان دعوت می‌کردم و هر دو در حضور معلم به بررسی سؤال‌ها و کامل کردن برگه خودسنجی می‌پرداختند؛ اما بازخورد خوبی که از والدین می‌گرفتم و پیشرفتی که در تلاش دانش‌آموزان برای یادگیری می‌دیدم، این همه وقت‌گذاری را برابرم ارزشمند می‌کرد.

تا سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ این برنامه جزء ثابت ارزشیابی در کلاس بود. در اولین سالی که به عنوان معاون آموزشی دوم مشغول به کار شدم، کرونا آموزش حضوری را به تعطیلی کشانده بود و به طبع برگزاری جلسات خودارزایی دانش‌آموزان به شکل قبل امکان‌پذیر نبود. بنابراین به دنبال راهی بودم تا بتوانم در وضعیت غیرحضوری، دانش‌آموزان را به ارزیابی عملکرد خودشان ترغیب کنم. پیشنهادم قراردادن قسمتی به نام پاسخ آموزگار در برگه سؤالات بود. سال‌ها قبل که سؤالات پژوهشی وابسته به محیط و کاربری را زیر نظر استاد طباطبایی می‌نوشتیم و اجرا می‌کردیم، ایشان بر این موضوع (کنار هم قرارگرفتن پاسخ دانش‌آموزان با پاسخ آموزگار و مقایسه آن‌ها توسط دانش‌آموز و اصلاح اشکالات خود) تأکید داشتند. بنابراین در طراحی سؤالات، قسمتی هم برای پاسخ آموزگار در نظر گرفتم. دانش‌آموزان بعد از پاسخ به سؤال‌ها، با